

L'AIGUA EN LA BÍBLIA

El bateig: pòrtic d'entrada a la vida amb Crist

Ramon Gené Capdevila

Concloem la redacció definitiva del present article pels Quaderns del Barri de Sant Magí de Cervera a les vigílies de la festa de la Pentecosta o Pasqua granada, com és més coneguda popularment. Fa justament dues setmanes que hem anat a la capelleta de Sant Magí, bo i recordant la seva reconstrucció. Fa un bon dia, i la calor ja ens anuncia la proximitat de la festa més entranyable de l'estiu cerverí... la de l'anacoreta, la de Sant Magí de la Brufaganya.

Encetem enguany una sèrie d'articles, amb l'esperança de poder continuar-la en els propers anys si les circumstàncies ens ho permeten i aquests Quaderns segueixen comptant amb les col·laboracions necessàries que possibiliten la seva publicació, comentant monogràficament els principals elements característics, intrínsecs de la nostra festa, així com, breument, la seva presència –o absència, si s'escau– en les Sagrades Escripures i en la Tradició viva de la Fe de l'Església.

I no podem sinó començar amb l'aigua, l'element indispensable per a la vida i per a la festa de Sant Magí, amb

notable presència en els textos bíblics i que amb un destacat protagonisme en el ritus del baptisme, el primer sacrament d'iniciació cristiana, i pòrtic d'entrada, per tant, a la vida amb Crist. I ja que tractem del bateig, posarem de relleu també la pica baptismal de Santa Maria, que té més relació amb Sant Magí de la que hom, d'antuvi, podria imaginar.

L'aigua

Com hom sap, l'aigua és indispensable per a la vida i, per tant, immensament important en la societat i l'economia. L'existència de rius i de pluges més o menys abundants ha condicionat des d'antic els emplaçaments dels assentaments humans, els tipus de cultius viables i, en conseqüència, la forma i condicions de vida de llurs habitants, com es fa palès, encara avui, si s'analitza l'economia de la Segarra i el caràcter dels segarrencs. Segons apunten alguns experts, els futurs conflictes trobaran la seva última raó en el control dels recursos hídrics, aquesta és però una altra qüestió.

En les Sagrades Escripures, l'aigua

té un lloc destacat tant en l'Antic Testament com en el Nou Testament, tant com a element d'ús corrent i necessari com també amb un marcat caràcter simbòlic.¹

Així, ja en la creació del món que es narra en el Llibre del Gènesis (*Gn. 1, 1-10*), hom descobreix que l'esperit de Déu planava sobre les aigües i que el segon dia Déu divideix les aigües de dalt, que anomena el Cel i que ens proporcionaran la pluja, de les de baix, de les quals el tercer dia separarà la terra eixuta dels mars.

A partir d'aquí són molt nombrosos els episodis en que apareixen l'aigua, els mars i els pous.² No obstant, no podem deixar de citar, a títol exemplificatiu, el diluvi universal (*Gn. 7, 10-24*), i que Moisès, que fou salvat de les aigües, en un episodi que ens recorda clarament a Sant Magí, fa brollar miraculosament

aigua colpejant amb la seva vara a la muntanya de l'Horeb (*Ex. 17, 1-6*).

S'observa doncs com l'aigua pot prendre tant un sentit positiu –en la *mesura que resulta necessària*– com un sentit negatiu, per excés. En aquesta última connotació, hem d'indicar que estar submergit a l'oceà significava també patir turments espirituals (*Sal 69, 2-3*) i que, en consonància, l'experiència de ser rescatat de les aigües evoca a la salvació (*Sal 18, 17*).

El Bateig

En concordança amb aquest paral·lelisme, Jesús mateix interpreta la seva crucifixió com un bateig (*Mc. 10, 38-39*)³ i per això, per mitjà del bateig, ens fem partícips de la mort i resurrecció de Crist (*Rm. 6, 3*).

Així, mentre que en el diluvi universal, els impius van patir la mort, els batejats són aquells que Déu mateix ha salvat també del diluvi (*1 Pe. 3, 20-21*). Amb Crist som sepultats i amb Crist ressuscitem a una nova vida, lliures del pecat original.⁴

En definitiva, el baptisme és el pas de la mort a la vida i el pòrtic d'entrada a la vida amb Crist, això és l'església,

¹ Com es destaca en diverses publicacions d'exegesi bíblica, oferir un vas d'aigua era un gest d'hospitalitat (*Mt. 10, 42*) així com proporcionar un recipient amb aigua per rentar-se els peus de la pols el camí (*Lc. 7, 44*). Es prescrivia rentar amb aigua les impureses rituals (*Lv. 11, 29-38*) i constitueix un mitjà de curació (*2Re 5,14; Jn. 9,7*). Jesús mostra la seva divinitat, entre d'altres, en transformar l'aigua en vi a les bodes de Canà (*Jn. 2, 7-11*) i en caminar sobre les aigües (*Mt. 14, 22-27; Mc. 6, 45-52; Jn. 6, 16-21*).

² La cerca al buscador de la Bíblia Catalana Interconfessional (www.BCI.cat) ens dona 501 coincidències exactes, en 466 versets diferents, per al mot "aigua", 331 coincidències en 307 versets per a "mar" i 55 coincidències en 47 versets per a "pou". Els altres líquids més esmentats en la Bíblia són la "sang", amb 407 coincidències en 352 versets diferents, el "vi", amb 262 coincidències en 242 versets i l'"oli", amb 199 coincidències en 184 versets. [Consulta: 20/05/2017].

³ La paraula grega que designa el ritus del baptisme significa no només banyar o rentar sinó que pren també el significat d'inundar o ofegar (*Is. 21, 4*).

⁴ Resulta més gràfic encara el simbolisme amb el baptisme per immersió si bé l'habitual actualment a les nostres contrades és el baptisme per infusió, vessant tres vegades l'aigua sobre al cap del batejand, seguint l'exhortació "*Bategeu-los en nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant*" (*Mt. 28, 19*). A l'aigua, símbol visible de la purificació i de la nova vida, s'hi afegeixen encara tres signes més, a saber, la unció amb l'oli, el vestit blanc i el ciri baptismal.

12- Sta. Coloma de Queralt: Fuente de San Magín de Brufaganya. Tarjeta Postal. Editorial Fotográfica – Barcelona.

i a la permanent comunió amb Déu. Pel baptisme som alliberats del pecat i destinats a la joia dels redimits.⁵

Així doncs, hem de concloure, sense cap ànim de menystenir, naturalment, la festa de Sant Magí, que la principal festa amb aigua que es celebra a Cervera, com a tot el món, és el bateig.⁶

La pica baptismal de Santa Maria de Cervera

Es lògic doncs que en el “*Calendari de festes amb aigua*”, interessant llibre de l’estudiós i divulgador de la cultura popular catalana, el Sr. Manel Carrera i Escudé que es presentava just a la festa

de Sant Magí de l’any passat, es tractés també evidentment del bateig, si bé molt resumidament, en uns termes que no podem sinó subscriure totalment.⁷

El que potser resulta més sorprenent –l’ampli patrimoni historicoartístic de Cervera mai no ens deixa de sorprendre–, és que per il·lustrar la festa s’utilitzi una bella fotografia de la pica baptismal de Santa Maria de Cervera del Mestre Jaques, una gran tassa de pedra sostinguda per tres figures d’atlants ajupits, profusament decorada i fàcilment identificable per la cartela amb el cérvol, símbol heràldic de Cervera, i l’any 1568, data de la seva construcció.

Segons l’insigne Sr. Agustí Duran i Sanpere, la citada pica baptismal fou construïda a mitjan del segle XVI, una època de poca activitat artística a

⁵ Queda clar i de fàcil memorització amb les tres preguntes dels catecismes tradicionals: *Qui és cristià? Cristià és el que creu en Jesucrist i ha rebut el baptisme; Com naixem a la vida cristiana? Pel do de la fe i el Baptisme en la Església; Com som rentats del pecat original? Mitjançant el Baptisme.*

⁶ Aquí s’escau prou de citar l’expressió bíblica “*el criat no és més important que el seu amo*” (Mt. 10, 24; Jn. 13, 16; Jn. 15, 20).

⁷ CARRERA I ESCUDÉ, Manel, *Calendari de festes amb aigua*. Els llibres de festes.org, Botarga produccions. Barcelona, 2016. Pàg. 58.

Fonts de Sant Magí. Fotografia de Josep Mas.

l'església de Santa Maria, i col·laboraren incidentalment almenys tres persones amb el nom de Magí: en Magí Grau i en Magí Trilla, per adobar els camins a fi de dur la pedra des de les pedreres del Talladell a Cervera, i en Magí Guerau, fuster, en la coberta de fusta.⁸

Finalment, cal esmentar que a la part posterior de la pica baptismal, que està tocant al mur i, per tant, resta oculta a l'espectador, apareix la representació i, perquè no hi hagi dubtes, el nom de Santa Tecla [*S. TECLA*]. Hom pensa que aquest fet es deu a què l'escultor que la treballà, el Mestre Jaques, del que certament en tenim molt poques notícies, era de la ciutat de Tarragona, de la qual, com hom sap, aquesta santa n'és patrona. I jo hem preguntat quin altre sant, ben

conegut nostre, hi podria haver posat també l'escultor per la mateixa raó?

I amb aquesta pregunta, de la que tots vosaltres, Amics de Sant Magí, fàcilment n'heu endevinat la resposta, concloem aquest escrit. L'any vinent, si Déu vol, continuarem amb aquesta sèrie d'articles tractant dels ruquets, uns animals indispensables per a la festa de Sant Magí i ben presents també a les Sagrades Escripures.

Deixeu-me, per últim, desitjar-vos a tots una molt bona festa de Sant Magí i compartir amb vosaltres un acudit sobre el tema que hem tractat, l'aigua i la fe: "*Es troben a l'entrada de l'església dos científics, un químic i un biòleg, i li pregunta el biòleg al químic: Quina és la fórmula de l'aigua beneïda? I li respon el químic al biòleg: H₁₀O, naturalment.*"⁹

⁸ DURAN I SANPERE, Agustí, *Llibre de Cervera*. Barcelona, Ed. Curial, 1977. Pàg. 155. Per a més informació sobre la pica baptismal vegeu també YEGUAS GASSÓ, Joan "Escultura a l'església certerina de Santa Maria entre 1500 i 1750", dins de Miscel·lània Cerverina 17, (2004). Pàg 67.

⁹ Llegiu "*H Déu O*".